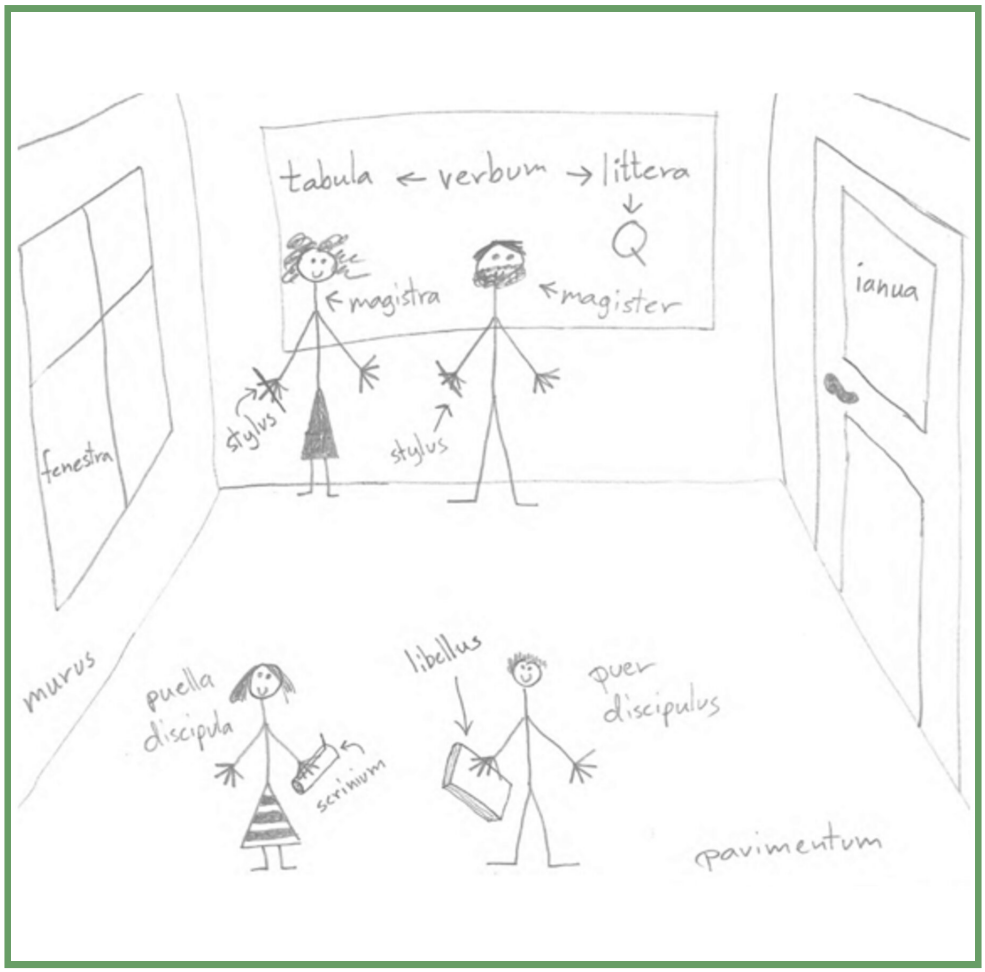
Ūsus docendī

si Linguam Latīnam Latīnē docēre vīs

Januar 2025
Allan Rosengren, David Taub Pedersen & Lene Carlskov

Ūsus docendī
– si Linguam Latīnam Latīnē docēre vīs
2. udgave 2026
Copyright © 2025 Forfatterne & NCFF

Forfattere: Allan Rosengren, David Taub Pedersen & Lene Carlskov

Indholdsfortegnelse

Praefatio 4

Introductio 5

Lectiō prīma 7

Exercitia varia 12

Cantica Latīna 24

Consilia varia magistrīs 48

Index auxiliōrum 50

Praefatio

Tak til

- NCFF for en generøs bevilling, sparring undervejs og hjælp med formidling.
- Fagkonsulent Allan Uhre Hansen, som opfordrede til at søge NCFF.
- Redaktionen af LOGOS for at bringe emnet frem i et temanummer om sprogdidaktik (LOGOS 1, 2023), bl.a. med en artikel af undertegnede.
- Klassikerforeningen for at lade os formidle projektet og lege og synge med deltagere i foreningens årsmøde 2023.
- Ledelserne på Viborg Katedralskole og Sorø Akademis Skole for opbakning og for at have sørget for at det administrative var i orden.

Efter aftale med NCFF forbeholder vi os ret til senere at redigere og udgive materialet i anden sammenhæng.

Allan Rosengren
David Taub Pedersen
Lene Carlskov

Introductio

I al sprogundervisning er det et mantra, at man skal *lytte, tale, læse* og *skrive*. Der skal være plads til at lave fejl, prøve sig frem, *kommunikere*. Billeder og film er en vigtig del af undervisningen. Eleverne skal lave rollespil, møde hinanden på det fremmede sprog, træne hverdagsfraser, være kreative, spille spil, lege med sproget osv. osv.

Undtagen i latin.

I latin læser man, statarisk, med henblik på syntaktisk analyse og oversættelse. Sætning for sætning. Skrivning på latin er reduceret til oversættelsesøvelser, og tale til oplæsning.

Landets latinlærere (inkl. dette hæftes forfattere) gør, hvad vi kan, for at gøre latinundervisningen spændende, og jeg er overbevist om, at det i høj grad lykkes. Fremhæves må Susanne Thorhauge, som vandt Politikens Undervisningspris 2021!

Men der er et udviklingspotentiale ved at betragte og behandle latin som det, det er: Et sprog, der selvfølgelig læres bedst på samme måde som alle andre sprog læres bedst.

Det er faktisk en *trend* i rigtig meget latinundervisning i udlandet, at latin er noget, man *taler*. Eksempler:

- www.scholalatina.it har stor succes med online-kurser fra begynderniveau til ret avanceret niveau. Eksempler på deres undervisning kan ses på videoer på hjemmesiden.
- YouTubere som Scorpio Martianus, Satura Lanx, Latinitium – eller latinsksprogede digtere som Musa Pedestris og Stefano Vittori (optræder også på YouTube) er enestående lærere, som underholder, fortæller, forklarer, *joker* – på latin.
- Hvert år afholdes www.lateinwochen.de, hvor mennesker i alle aldre (fra ca. 16 til 80'erne) mødes, taler sammen, går til undervisning, synger og spiller teater – på latin.

Der findes også et lærebogssystem, som understøtter det at lære latin efter *naturmetoden*: Hans Henrik Ørbergs *Lingua Latina per se illustrata* (1955; revideret 1990), som er meget anerkendt og anvendt i det store udland:

- Det amerikanske forlag Hackett har (udover at de udgiver bøgerne, grammatikken, øvelseshæfterne m.m.) en *essential online*-udgave (https://www.hackettpublishing.com/lingua-latina-per-se-illustrata-series/familiaromanaonline)
- Det hollandske forlag Addisco har ligeledes en online-udgave: https://www.addisco.nl/product/exercitia-latina-i-digitaal/
- www.scholalatina.it bruger bogen som grundbog

Når vi latinlærere *ikke* kommunikerer særlig meget på latin med vore elever og ikke lader kreativ kommunikation på latin være en del af undervisningen, skyldes det dels tradition, dels at mundtlig latin ikke er en del af undervisningen på universitetet. Men også her er udviklingen ved at vende – i udlandet i hvert fald. Daniel Pettersson ved Stockholm Universitet forsker i historisk sprogdidaktik og anvender sin viden til at forny undervisningen (https://www.su.se/profiles/dape9768-1.261078?open-collapse-boxes=body-research).

Målet med dette hæfte er at introducere en pædagogisk tilgang, som læreren kan supplere den helt nødvendige traditionelle undervisning med. Mundtlighed i latinundervisningen er altså *ikke* tænkt som noget, der skal skrives ind i bekendtgørelsen, eller noget, eleverne skal eksamineres i. Som der står i antologien *Communicative Approaches for Ancient. Languages,* "The ultimate aim is to optimize the facility to read such languages with comprehension and engagement", se www.bloomsbury.com/uk/communicative-approaches-for-ancient-languages-9781350157354/.

Målet er stadig at læse klassiske forfattere på originalsproget, men måske bliver vejen sjovere og udbyttet større.

Lectiō prīma

Formål

At hilse på eleverne og lade eleverne hilse på hinanden (særligt vigtigt på blandede valghold).

1. At give eleverne indtryk af latin som et sprog, der til dels kan læres kommunikativt og legende.
2. At komme i gang med begyndermaterialet.

Materialer

1. Navneleg, pdf til udprintning, evt. laminering.
2. Begyndermateriale, øvelser
3. Pdf eller print af carmen *Boogie woogie*

SALŪTĀTIŌ

[Læreren siger og gestikulerer] Salvēte discipulī!
Mihi nōmen est Alānus / Anna / NN.
Ego sum magister linguae Latīnae.

Kan I gætte, hvad jeg sagde? Hvad betyder det? [gentager sætningerne hver for sig]
I kan jo godt forstå latin!
Nu skal I lære at hilse.
[Læreren skriver på tavlen:]
Salvēte, discipulī!
Salvē, magister [eller: magistra]

[Det øver man et par gange med holdet, hvor holdet hilser i kor]

PERSCRIPTIŌ ABSENTIUM

[Læreren skriver følgende ord på tavlen]:

adsum / hic sum. Abest [læreren forklarer, hvad de betyder]

[Læreren siger navne, eller fx "NN, ubi es?]. Eleverne svarer efter tur] Adsum / hic sum

[Læreren kan variere sine svar til eleverne:] Bene. Gratias. Salve. Optime. Bene venisti.

Ved fravær:

[Læreren] Emilie, ubi es? Ubi est Emilie? Adestne Emilie?

[elev/elever] Emilie abest.

[Læreren afslutningsvist] Bene venistis omnes!

COLLOCŪTIŌ DĀNICA

Kort samtale om, hvordan man lærer sprog. Hvordan lærte eleverne dansk/deres modersmål? Taler man perfekt med det samme, eller er det OK at lave fejl? Hvordan lærte de engelsk? Hvilke vilkår er der for at lære latin? Vi må gøre et eller andet for at kompensere for manglen på naturlig/umiddelbar sprogindlæring.

I latinundervisningen veksler vi mellem at arbejde meget langsomt og grundigt med grammatik og mellem at tale mere umiddelbart - og med en masse fejl. *Errandō discimus!* [Man kan overveje, om det skal være motto for latinundervisningen]

LŪDUS NŌMINUM

[Materiale: Navneleg, pdf til udprintning, evt. laminering]

Navneleg med billeder. Læreren instruerer: Eleverne skal finde et kort med et ord med samme begyndelsesbogstav som deres eget navn. Eleverne står i en cirkel med hver deres kort.

[Læreren begynder] Nōmen mihi Alānus est. Nōmen meum litterā A incipit, sicut *Avis* [Viser billedet med *fugl*]

[Elev nr. 2 i rækken præsenterer sig på samme måde (ordene står på bagsiden af billedet). Derefter siger elev nr. 2] Alānus, avis; Cecilia, canis.

[Elev nr. 3 i rækken præsenterer sig på samme måde (ordene står på bagsiden af billedet). Derefter siger elev nr. 3] Alānus, avis; Cecilia, canis; Tobias, taurus.

[Osv. til alle har været igennem]

COLLOCŪTIŌ LATĪNA

[Mens alle står i cirklen, instruerer læreren til den næste leg. Hertil bruger man spørgsmål og svar, som står bag på papirerne. Alle finder en partner (evt. deltager læreren, hvis der er et ulige antal elever), spørger og svarere, indtil læreren beder alle om at finde en ny partner. Kan også laves som dobbeltcirkler, hvor den yderste cirkel går et skridt til højre, når læreren siger til]

Salvē!

[*responsum]* Salvē!

[*quaestio*] Quis vocāris? / Quid nōmen tibi est?
[*responsum*] Stephanus vocor. / Nōmen mihi Emilia est.

[*quaestio*] Quid agis? [Hvordan har du det?]
[*responsa]*
Optimē! [Glimrende!]
Bene! [Godt!]
Satis bene. [OK]
Pessimē! [Dårligt!]

[*Til en dreng*]Quot annōs nātus es?
[*Til en pige*] Quot annōs nāta es?

[*responsa]*

Quindecim annōs nātus/nāta sum. (jeg er femten)
Sēdecim annōs nātus/nāta sum. (jeg er seksten)
Septendecim annōs nātus/nāta sum. (jeg er sytten)
Duodēvigintī annōs nātus/nāta sum. (jeg er atten)
Undēvigintī annōs nātus/nāta sum. (jeg er nitten)
Vigintī annōs nātus/nāta sum. (jeg er tyve)

[*quaestio*] Ubi habitās?
[*responsa*]
Hafniae habitō. (Jeg bor i København)
Sorae habitō. (Jeg bor i Sorø)

Slaulsiae habitō. (Jeg bor i Slagelse)
Rūrī habitō. (jeg bor på landet)

[*quaestio*] Sunt-ne tibi frātrēs vel sorōrēs?
[*responsa*]
Mihi sunt frāter ūnus et sorōrēs duae.
Mihi frātrēs duo et soror unae sunt.
Mihi una soror tantum est.
Mihi est neque frāter nec soror. Fīlius ūnicus / fīlia ūnica sum!
Bene valē! [farvel!]
[*responsum]* Bene valē!

LECTIŌ LATĪNA

Efter disse indledende øvelser, hvor eleverne har lært hinanden lidt at kende, og læreren med lidt helt også kan huske navnene, kan man gå til grundbogen/begynderstoffet. Nedenfor er der et par kommentarer til Ørbergs *Lingua Latina per se illustrata*, forkortet LLPSI.

[LLPSI, capitulum prīmum gennemgås. Først vises kort over Imperium Romanum med projektor; eleverne gætter de indlysende geografiske navne: *Italia, Hispānia, Germānia* osv., og så de måske lidt sværere: *Rhēnus, Dānuvius, Melita*. Dernæst vises billedet med *fluvius, insula, oppidum*). Eleverne skal gætte betydningen. Dernæst læser læreren de første fire linjer højt, eleverne gætter på betydningen og roses: "I forstår jo godt latin!". Forskelle på *est* og *sunt* gættes og forklares af eleverne. Eleverne læser to og to i fem-ti minutter:

Hvor langt kan I nå? Hvor meget kan I forstå?

Evt. en session til, hvor der læses fem-ti minutter]

GRAMMATICA

Begyndermaterialets grammatik gennemgås. Herunder LLPSI som eksempel:

[Eksemplerne side 10-11 i LLPSI læses op læreren. Eleverne gætter køn og tal. Traditionel præsentation og indlæring af grammatik (*suus cuique mos*).]

EXERCITIA

Tid til skriftlige øvelser, gerne på papir, så man undgår computer. Nedenfor øvelser til LLPSI som eksempel:

[På klassen gennemgås de tre første linjer af PENSVM A. Dernæst pararbejde et par minutter, hvor parrene mundtligt laver de følgende øvelser. Dernæst gennemgås øvelserne på klassen

Det samme gøres med PENSVM B]

CANTUS

Carmen de partibus corporis (se nedenfor/pdf)

VALEDICTIŌ

[skrives evt. på tavlen:]

Valēte, discipulī!

Valē, magister! [eller: magistra]

Exercitia varia

Forskellige øvelser, der kan bruges efter smag og behag, når det passer i undervisningen

TAG JERES BØGER FREM!

Forudsætninger: Ingen.

Formål: At få eleverne til at lukke computerne og tage bøgerne frem.

[Læreren siger og peger demonstrativt på sin åbne computer:]

Hoc est computātōrium! Hoc est computātōrium meum. Nunc computātōrium meum claudō. [Læreren lukker sin computer] Claudite computātōria vestra!

[Man kan tilføje: ”Nunc computātōriīs nōn utimur.” Det gør ikke noget, at eleverne endnu ikke kender til deponente verber, der forbindes med ablativ; det handler blot om at forstå!]

[Læreren peger på sin bog]

Hic est liber. Hic liber meus est. Nunc librum meum aperiō. [Læreren åbner bogen]

Sūmite librōs vestrōs! - “Tag jeres bøger frem”. Aperīte librōs vestrōs. Invenīte pāginam novem infrā. [Vis evt. ni fingre. Peg evt. øverst på en side og sig: ”Suprā”, og peg dernæst nederst på siden og sig ”Infrā”.]

Øvelsen kan varieres næsten i det uendelige.

SCAENA: QUIS QUEM PULSAT?

Forudsætninger: Nominativ + akkusativ sing. 1.+2. deklination. 3. pers. sing. præsens indikativ aktiv.

Vis videoen *Punching in Latin:*
https://www.youtube.com/watch?v=pxPEDnA8Ecw&t=73s

Brug et par minutter på at gennemgå nedenstående liste (findes i materialesamlingen), og vis, hvordan man kan danne nye sætninger.

Nōminātīvus	Accusativus	Verbum
Marcus	Iuliam	videt
Iulia	Marcum	pulsat
Puer	puellam	vocat
Puella	puerum	respondet
Discipulus	magistrum	eludit
Discipula	discipulum	iactat
Magister	magistram	interrogat
Magistra	discipulam	audit

Brug også verberne:

cantat	synge
eludit	driller
plorat	græder
ridet	griner
irascit	bliver vred
dormit	sover
venit	kommer
abit	går (sin vej)

Inddel eleverne i grupper med 3-5 elever. Giv dem 15-20 minutter til at lave en scene eller en lille historie. Supplér evt. med nye ord undervejs, fx hvis eleverne spørger. Scenen opføres, eller historien oplæses for klassen.

Hvis holdet læser LLPSI, kan øvelsen med fordel laves i forbindelse med cap. III.

DĒ SUBSTANTĪVĪS

Forudsætninger: Kendskab til substantiver af 1. og 2. deklination, nominativ singularis og pluralis.

Formål: Repetition af køn og tal, 1.-2. deklination.

Hodiē dē substantīvīs loquimur. Ūnum sustantīvum, duo substantīva, intellegistisne?

Stilus est substantīvum masculīnum [læreren viser en kuglepen]. *Mensa* est fēminīnum [peger]. *Computātōrium* est neutrum [peger på computeren].

Sunt tria genera: masculīnum, fēminīnum, neutrum.

[Følgende dias findes i *auxilia*]

De substantīvīs (Ūnum sustantīvum, duo substantīva)	
genus (pl. genera)	Sunt tria genera: **masculīnum**, ut *stilus,* **fēminīnum**, ut *mensa,* **neutrum**, ut *computātōrium*
numerus (pl. numerī)	Sunt duo numerī: **singulāris**, ut *unum computātōrium* **plūrālis**, ut *multa computātōria*

Andre eller flere ord kan indsættes efter behov.

Læreren har sikkert lyst til at forklare det på dansk også, og det er helt OK.

DOMINUS ET SERVUS – Kejserens efterfølger

Forudsætninger: Ingen

Formål: Indøvelse eller repetition af personendelser i præsens indikativ og præsens imperativ, 1., 2., 3. og 4. konjugation.

[Læreren sidder på en stol og peger på sig selv:]
Ego in sellā sedeō. Nunc surgō! [rejser sig]. Sedeō. Surgō! [gentager handlingerne]
Surgite! [Vift med armene. Eleverne rejser sig, ellers må læreren gentage og vifte voldsommere med armene]
Ego ambulō. [Læreren spadserer rundt.] [råb *Nōlīte ambulāre*, hvis eleverne begynder at gå rundt]
Ego [peger på sig selv] ambulō [peger på benene]
Emma, ambulā! [Peger på Emma. Emma går, ellers må man gentage]
[Hvis andre også begynder at gå, kan man sige:] Nōn ita! Emma tantum! Nōn Frederīcus, Emilia cēterī. Emma, ambulā!
[Til de andre:] Ecce, Emma ambulat. Dicite in chorō: "Emma ambulat". [Alle siger:] Emma ambulat.
[Læreren:] Frederīce, ambula tu quoque!
Ecce, Frederīce ambulat. Emma et Frederīcus ambulant.
Ego ambulō, Emma ambulat, Frederīcus ambulat. Nōs ambulāmus! Ego ambulō; nōs ambulāmus. [Vis det med armene]
Ambulāte omnēs! Nōs omnēs ambulāmus.
Consistite! [Hvis de ikke lige forstår det, så sig: "Det betyder stop!"]
Ego saliō. [Begynd at hoppe]. Felix et Sophia, salīte! Ecce, Felix et Sophia saliunt.
Nōs trēs salīmus! Ego saliō, nōs salīmus.
Omnes, salīte!
Ecce, vōs salītis.

Osv. Osv. Osv. Lav variationer med nogle, der skal sidde, nogle, der skal rejse sig, nogle, der skal hoppe.

Inddel derefter klassen i gruppe af tre-fire elever, og lad dem lege "Dominus et servus" med ordene *ambulō, sedeō, surgō, saliō*. Rollen som dominus går på omgang, når læreren siger til.

Vis evt. nedenstående skema (findes som ppt i materialesamlingen). Der er fordele og ulemper ved skemaet: Eleverne kommer hurtigt til at have fokus på at læse skemaet i stedet for at lege og lære, lytte og spørge hinanden, hvis man ikke kan huske det. Vis evt. skemaet, sig lidt om det, og sluk for projektoren trods protester, inden legen går i gang.

ego …	ambulō	sedeō	surgō	saliō
tū …	ambulās	sedēs	surgis	salīs
ille …	ambulat	sedet	surgit	salit
nōs …	ambulāmus	sedēmus	surgimus	salīmus
vōs …	ambulātis	sedētis	surgite	salītis
illī …	ambulant	sedent	surgunt	saliunt
…!	ambulā! ambulāte!	sedē! sedēte!	surge! surgite!	salī! salīte!

Legen er inspireret af https://scholalatina.it/via-directa/ som bygger på:

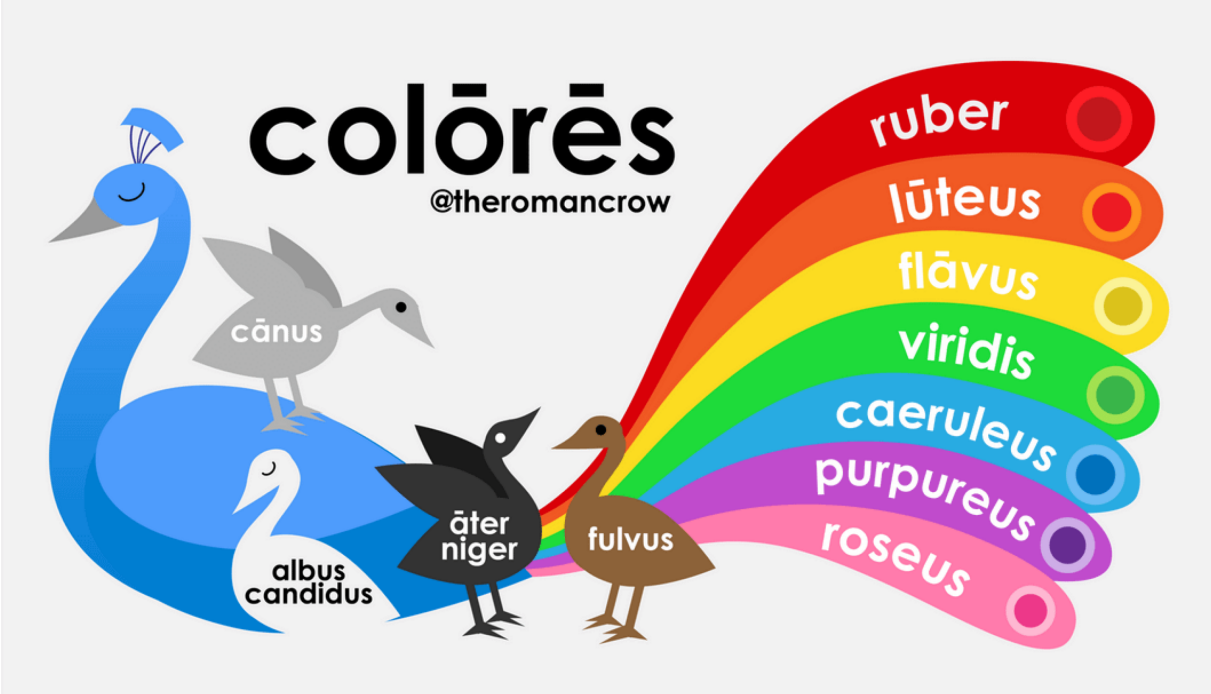
W. H. D. Rouse: *The Direct Method Applied to Latin. A Handbook for Teachers*. The Linguaphone Institute. 1930? Side 12ff

W. H. D. Rouse and R. B. Appleton: *Latin on the Direct Method*. University of London Press. 1925. Side 144ff

https://scholalatina.it/wp-content/uploads/2020/09/Rouse_Handbook-for-teachers.pdf

https://scholalatina.it/wp-content/uploads/2020/09/Rouse-Appleton-Latin-on-the-direct-method.pdf

COLORES

Hver elev får udleveret nogle genstande (fx stylus, alea, liber, pila) i forskellige farver.

Eleverne går rundt blandt hinanden, finder sammen parvis:
- Salve NN!
- Salve NN!
- Quid habes?
- Aleam nigram et pilam luteam habeo.
- Hm, da mihi pilam luteam.
- Libenter tibi pilam luteam do. (Alternativt: Minime tibi .... do)
- Gratias tibi ago!
- Et gratias tibi!
- Vale!
- Vale!

Variation:
Eleverne giver hinanden ærinder:
Da Evae librum caeruleum et Martino aleam albam.

Variation 2:
Eleverne får forskellige roller: Caesar - servus - dominus - ancilla og lign. og skal sige Da Caesari... etc.

CONTUMELIA

Er det OK at tale nedsættende til hinanden? Ja måske, hvis det er på latin!

Inspirationsguide og pdf til udprintning her:

www.ou.edu/ludilatini/insultshandoutFall2003.htm

LICETNE … ?

Må man gå på toilettet i latintimen? Ja, selvfølgelig, men kun hvis man kan spørge om det på latin:

[Discipulus/discipula] Licetne in latrinam venire?
[Magister/magistra] Licet!

Idem:

Licetne aquam petere?
Licet!

QUOD ANIMAL ES?

SUBSTANTIVER:

homo = menneske
mus = mus
elephas = elefant
leo = løve
bos = okse
lepus = hare
canis = hund
piscis = fisk
lupus = ulv
alauda = lærke
ovis = får
culex = myg
equus = hest
ulula = ugle
sus = svin
ursus = bjørn

ADJEKTIVER:

velox = hurtig
tardus = langsom
magnus = stor
parvus = lille
mutus = stum
gravis = tung
levis = let
ferus = vild
audax = modig
timidus = frygtsom
rapax = rovdyr
fortis = stærk

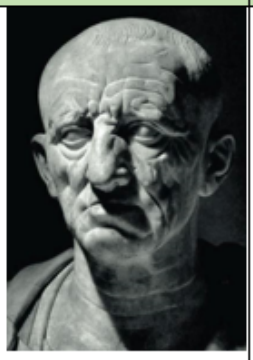
VERBER:

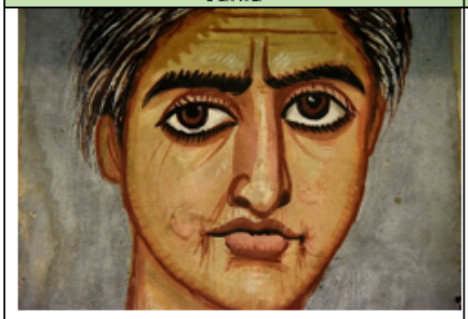
1. person sg.: (=jeg)	2. person sg. (=du)	3. person sg. (=han/hun/den/det)
sum specielt vb. = jeg er	es	est
murmuro vb. 1 = jeg brummer, knurrer	-as	-at
susurro vb. 1 = jeg summer		
balo vb. 1 = jeg bræger, siger "mæh"		
ululo vb. 1 = jeg hyler, tuder		
latro vb. 1 =jeg gør, siger "vov"		
cogito vb. 1 = jeg tænker		
nato vb. 1 = jeg svømmer		
volo vb. 1 = jeg flyver		
strideo vb. 2 = jeg piber	-es	-et
scribo vb. 3 = jeg skriver	-is	-it
cano vb. 3 = jeg synger		
hinnio vb. 4 = jeg vrinsker	-is	-it
mugio vb. 4 = jeg brøler, siger "muh"		
grunnio vb. 4 = jeg grynter		

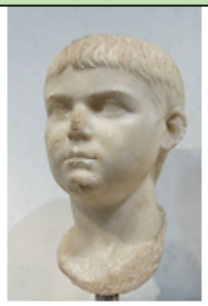
Sådan gør du

Først skal du beslutte, hvilket levende væsen (animal), du gerne vil være. Du må ikke fortælle det til de andre - de skal nemlig gætte det, idet I fører en dialog på latin efter nedenstående skabelon. Husk at stille mange spørgsmål, før du gætter!

Animal A	**Animal B**
Salve! (Goddag!)	Salve! (Goddag!)
Balas-ne? (Bræger du?)	Balo! (Ja, jeg bræger) Non balo! (Nej, jeg bræger ikke)
Velox es-ne? (Er du hurtig?)	Velox sum! (Ja, jeg er hurtig) Velox non sum! (Nej, jeg er ikke hurtig)
Hinnis-ne? (Vrinsker du?)	Hinnio! (Ja, jeg vrinsker!) Non hinnio! (Nej, jeg vrinsker ikke)
Ah, ovis es! (Ah, du er et får!)	Verum est! Ovis sum! (Rigtigt! Jeg er et får!) Falsum est! Ovis non sum! (Forkert! Jeg er ikke et får!)
Vale, culex! (Farvel, myg!)	Vale et tu! (Og farvel til dig!)

M. Junius	Drusa	Gn. Porcius Crassus	Claudia	C. Claudius
				

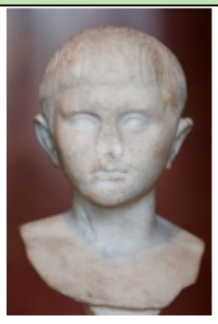
Junia	M. Porcius Crassus	Porcia
		

C. Porcius	M. Porcius	Porcia	Gn. Porcius Crassus	Sulpicia
				

Kvinder har kun slægtsnavne (nomen gentile). Mænd har fornavn (prae-nomen) og slægtsnavn, evt. også cognomen. Gifte kvinder bevarer deres eget slægtsnavn. Børn får farens slægtsnavn.

Opgaver:
Vælg én person, du vil være, og beskriv familiemedlemmer ud fra denne persons perspektiv.

Stil dernæst hinanden spørgsmål på følgende måde:
Quis est ille? Quae est illa? Qui sunt illi?
Cuius filius est? Cuius liberi sunt?
Quis est mater eius?

P. Porcius Crassus

Gloser til familiemedlemmer

Avi -orum pl.	Bedsteforældre
Parentes -um pl.	Forældre
Liberi -orum pl.	Børn
Puer -i m	Dreng
Puella -ae f	Pige
Frater -tris m	Bror
Soror -is f	Søster
Pater familias	Husfader
Mater familias	Husmoder
Pater -tris m	Far
Mater -tris f	Mor
Maritus -i m	Ægtemand
Uxor -is f	Hustru
Avus -i m	Bedstefar
Avia -ae f	Bedstemor
Proavus -i m	Oldefar
Proavia -ae f	Oldemor
Avunculus -i m	Morbror
Patruus -i m	Farbror
Gener -is m	Svigersøn
Nurus -us f	Svigerdatter
Socer -cris m	Svigerfar
Socrus -us f	Svigermor
Amita -ae f	Faster, tante
Matertera -ae f	Moster, tante
Nepos -potis m	Barnebarn
Consobrinus -i m	Fætter, søskendebarn (på mødrene side)
Consobrina -ae f	Kusine, søskendebarn (på mødrene side)
Patruelis -is f/m	Fætter/kusine (på fædrene side)

MICATIO

Romerne spillede et spil, der blev kaldt *micatio* eller *digitis micare*. Det er stadig udbredt i middelhavsområdet (og andre steder) den dag i dag og findes i mange varianter.

Om spillets popularitet vidner et romersk ordsprog, som Cicero har overleveret:

> ”Dignus est, quicum in tenebris mices” (Cicero, De officiis liber tertius, 77)
>
> ”En værdig mand er en, som man kan spille micatio i mørke med”

Før spillet:

Deltagerne skal lære de latinske tal fra nul til 10 (evt. til 15) udenad.

Sådan spilles der:

De to spillere slår på samme tid et antal fingre i bordet (fra nul til fem) og skal samtidig gætte summen af sine egne og medspillerens fingre (fra nul til 10). Den der gætter rigtigt, har vundet et point.

Man kan evt. tælle unus – duo – tres (i takt), inden man viser fingre og gætter på summen.

Man kan også gætte på, om den samlede sum er lige (par) eller ulige (impar). I så fald kan man skiftes til, inden der slås, at gætte på, om summen bliver lige eller ulige.

Med tre spillere skal man gætte en sum fra 0-15.

Spillet bliver sjovere, jo hurtigere man spiller.

Cantica Latīna

CAPUT, PECTUS, GENU, PES

[Læreren vifter med armene:] ”Surgite! Huc venīte et facite circulum! Kom ud på gulvet og stil jer i en cirkel. Man lærer ord godt ved at forbinde en bevægelse eller berøring med ordet.

[Læreren rører med begge hænder sit hoved og siger] Caput! [Få eleverne til at gøre det samme. Sig evt. ”Ita faciāmus omnēs!” eller ”Ita facite!”]

[Læreren rører med begge hænder sit bryst og siger] Pectus!

[Læreren rører med begge hænder sine knæ og siger] Genu!

[Læreren rører med begge hænder sine fødder og siger] Pēs!

[Læreren peger med begge pegefingre hhv. ører, næse, øjne og mund og siger ”Aurēs”, ”nāsum”, ”oculī”, ”ōs”, og lader eleverne gøre det samme og gentage ord for ord. Bag evt. også andre legemsdele med: ”Bracchium, ”digitī”]

[Lad evt. en elev ad gangen pege et sted på kroppe i tilfældig rækkefølge, mens de andre siger: ”Ecce genu!”, ”Ecce oculī! (med ”ecce” kan man nemlig undgå akkusativ!)]

[Herefter synges *Carmen corporis*. Hør evt. melodien på YouTube, hvis du er usikker på melodien]

CARMEN CORPORIS

Melodi: Hoved, skulder, knæ og tå

Caput, pectus, genu, pēs,
genu, pēs.
Caput, pectus, genu, pēs,
genu, pēs.
Aurēs, nāsum, oculī et ōs.
Caput, pectus, genu, pes,
genu, pēs.

Oversættelse: Lene Carlskov

MESTER JAKOB

[Teksten kan findes på PowerPoint under *Auxilia*]

Melodi: Mester Jakob.

Quārē dormis, ō Iacōbe,
Etiam nunc, etiam nunc?
|: Resonant campānae, :|
Din din dan, din din dan.

Efter et par gennemsyngninger synges evt. i kanon.

FLEVIT LEPUS PARVULUS

1: Flevit lepus parvulus clamans altis vocibus:
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

flevit (han, hun, den, det) græd (formen er perfektum 3. ps. sg.)
lepus *m3* hare
parvulus *adj.* lille
clamans *præs.part.* råbende
altis vocibus med høj stemme
quid *interr. pron.* hvad
feci (af facio *vb. 3*) har jeg gjort (formen er perfektum 1.ps.sg.)
hominibus (af homo *m3*) menneskene (formen er dativ pluralis)
quod *konj.* at
me *pers. pron.* mig (formen er akk. sg.)
sequuntur de forfølger (formen er 3. ps. pl. af et såkaldt deponent verbum)
canibus med hunde

2: Neque in horto fui, neque olus comedi.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

neque … neque *konj.* hverken … eller
in *præp.* i
hortus *m2* have
fui jeg var/har været (formen er perfektum 1.ps.sg.)
olus *n3* grøntsager
comedi jeg åd/har ædt (formen er perfektum 1.ps.sg.)

3: Longas aures habeo, brevem caudam teneo.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

longus *adj.* lang
auris *f3* øre
habeo *vb. 2* jeg har
brevis *adj.* kort
cauda *f1* hale
teneo *vb. 2* jeg holder

4: Leves pedes habeo, magnum saltum facio.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

levis *adj.* let
pes [ped-] *m3* fod
magnus *adj.* stor
saltus *m4* spring
facio *vb. 3* jeg gør

5: Caro mea dulcis est, pellis mea mollis est.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

caro *f3* kød
mea *poss. pron.* min, mit
dulcis *adj.* sød
pellis *f3* pels
mollis *adj.* blød

6: Quando servi vident me, "Hase, Hase" vocant me.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

quando *konj.* når
servus *m2* tjener
video *vb. 2* jeg ser
voco *vb. 1* jeg kalder

7: Domus mea silva est, lectus meus durus est.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

domus *f4* hus, bolig
mea *poss. pron.* min, mit
silva *f1* skov
lectus *m2* seng
durus *adj.* hård

8: Dum montes ascendero, canes nihil timeo.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

dum *konj.* når
mons [mont-] *m3* bjerg
ascendo *vb. 3* jeg stiger op ad
canis *m3* hund
nihil "slet ikke"
timeo *vb. 2* jeg frygter

9: Dum in aulam venio, gaudet rex et non ego.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

dum *konj.* når
in *præp.* i
aula *f1* palads
venio *vb. 4* jeg kommer
gaudeo *vb. 2* jeg glæder mig
rex *m3* konge
ego *pers. pron.* jeg

10: Quando reges comedunt me, vinum bibunt super me.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

quando *konj.* når
rex [reg-] *m3* konge
comedo *vb. 3* jeg spiser
vinum *n2* vin
bibo *vb. 3* jeg drikker
super *præp.* over

11: Quando comederunt me, ad latrinam portant me.
|: Quid feci hominibus, quod me sequuntur canibus? :|

quando *konj.* når
comederunt de har spist (formen er perfektum 3. ps. pl.)
ad *præp.* til
latrina *f1* toilet
porto *vb. 1* bærer, bringer

CARMEN AGRICOLARE

Semper s'occupat agricola praedio suo,
et, cum quietem vult capere, mille res agendae sunt.

Vaccae sunt mulgendae, ut lac dulce bibamus,
Curandae gallinae sic, ut ova edamus.

Semper s'occupat agricola praedio suo,
et, cum quietem vult capere, mille res agendae sunt.

Porci sunt pascendi sic, ut carnem edamus
Seges est metenda sic, ut panem edamus

Semper s'occupat agricola praedio suo,
et, cum quietem vult capere, mille res agendae sunt.

Oves sunt tondendae, ut togas habeamus
Tractor est linendus, ut sit semper optimus

Semper s'occupat agricola praedio suo,
et, cum quietem vult capere, mille res agendae sunt.

Oprindelig tekst: Povl Kjøller
Oversættelse til latin: Lene Carlskov
Musik: Povl Kjøller

Gloser til Carmen Agricolare

ago, egi, actum (vb 3):	gør, udfører
agricola (m1):	landmand
agricolaris (adj 3):	landlig
bibo, bibi, bibitus (vb 3):	drikker
capio, cepi, captum (vb 3):	tager
carmen [carmin-](n3):	sang
caro [carn-] (f3):	kød
cum (hyp konj):	hver gang når
curo (vb 1):	passer
dulcis (adj 3):	sød
edo, edi, esum (vb 3):	spiser
gallina (f1):	høne
habeo (vb 2):	har, får
lac [lact-] (n3):	mælk
linio (vb 4):	smører
meto, messui, messum (vb 3):	mejer, høster
mille (numeralie):	tusind
mulgeo, mulsi, mulsum (vb 2):	malke
occupo (vb 1):	holder beskæftiget
ovis (f3):	får
ovum (n2):	æg
panis [pan-] (m3):	brød
pasco (verb 3):	fodrer
porcus (m2):	gris
praedium (n2):	gård
quies [quiet-] (f3):	ro, hvile
res (f5):	sag, ting
scindo, scidi, scissum (vb 3):	klipper
s' = **se** (refleks pron):	sig
	• JH § 6.2
seges [seget-] (f3):	korn
semper (adv):	altid
sit -> **sum** (verb):	er
	• JH § 2.22
suus (poss pron):	sin
ut (hyp konj):	for at + verbum i konjunktiv
	• Oversættes med kan + infinitiv af verbet!
vacca (f1):	ko
vult -> **volo** (verb):	vil
	• JH § 2.25

PATER ABRAHAE

Pater Abrahae

habet quattor,

quattor filios

habet Pater Abrahae,

et non satis bibunt,

et non satis edunt,

sed iocosi semper sunt!

Manus dextra – manus dextra

(***Vers gentages***)

Manus dextra – manus dextra

Manus sinistra –manus sinistra

(***Vers gentages***)

Manus dextra – manus dextra

Manus sinistra – manus sinistra

Pes dexter – pes dexter

(***Vers gentages***)

Manus dextra – manus dextra

Manus sinistra – manus sinistra

Pes dexter – pes dexter

Pes sinister – pes sinister

(***Vers gentages***)

Manus dextra – manus dextra

Manus sinistra – manus sinistra

Pes dexter – pes dexter

Pes sinister – pes sinister

Caput nunc – caput nunc

(***Vers gentages***)

Manus dextra – manus dextra

Manus sinistra – manus sinistra

Pes dexter – pes dexter

Pes sinister – pes sinister

Caput nunc – caput nunc

Corpus totum – corpus totum

Oversættelse: Lene Carlskov

Gloser til Pater Abrahae

pater (m3): fader
Abrahae (m1): navnet Abraham
quattor (num indecl): fire
filius (m2): søn
satis (adv): tilstrækkeligt, nok
bibo (3): jeg drikker
edo (3): jeg spiser
sed (konj): men
iocosus (adj 1/2): munter
semper (adv): altid
manus (f4): hånd
dexter (adj 3): højre
sinister (adj 3): venstre
pes (m3): fod
caput (n3): hoved
nunc (adv): nu
corpus (n3): krop, legeme
totus (adj 1/2): hele, al

BOOGIE WOOGIE

Tollite bracchium
Referte bracchium
Tollite bracchium
Et jactate modice
Saltamus boogie woogie et nosmet reversamus
et circumimus tum!

O Boogie woogie woogie
O Boogie woogie woogie
O Boogie woogie woogie
et circumimus tum!

Tollite tibiam
Referte tibiam
Tollite tibiam
Et jactate modice
Saltamus boogie woogie et nosmet reversamus
Et circumimus tum!

O Boogie woogie woogie
O Boogie woogie woogie
O Boogie woogie woogie
et circumimus tum!

Tollite digitos
Referte digitos

Tollite digitos

Et jactate modice

Saltamus boogie woogie et nosmet reversamus

Et circumimus tum!

O Boogie woogie woogie

O Boogie woogie woogie

O Boogie woogie woogie

et circumimus tum!

Oversættelse: Lene Carlskov

Gloser til Boogie woogie

bracchium (n2):	arm
circum-eo (verb):	går rundt, går i ring
digitus (m2):	finger
jacto (verb 1):	ryster, bringer i bevægelse
modice (adv):	lidt, en smule

nos-met = nos med eftertryk

refero, retuli, relatum (verb def 3):	fører tilbage
reverso (verb 1):	vender om, drejer om
salto (verb 1):	danser
tibia (f1):	skinneben
tollo, sustuli, sublatum (verb 3):	løfter, hæver

DEXTERA SINISTRA

1.

Sum in dextera parte,

Dextera pars hic est.

Dicere vere potes,

Quod nunc sum ad dexteram

Illorum sinistrorum,

quod hic dextera est.

2.

Sum in sinistra parte,

Sinistra pars hic est.

Dicere vere potes,

Quod nunc sum ad sinistram

illorum dexterorum,

quod hic sinistra est.

3.

Ego sum in latrina.

Hic sonat sonitus!

Si in latrina sedes,

non potes vocis tuae

oblitus sane esse,

si hic cantare vis.

4.

Sum sub pallio ego!

Est totum laneum!

Prohibet pallium vocem.

Potes oblitus esse

Vocis propiae meae,

cum canto hic cubans.

5.

Sum in valle Echus,

Haec mihi respondet

Proprio voce meo,

Sic ut, si dico ”volo”,

respondet vallis ”olo!”

Hoc ridiculum est!

Oprindelig tekst: Povl Kjøller
Oversættelse: Lene Carlskov
Musik: Povl Kjøller

Gloser til Dextera Sinistra

ad	*præp m akk*	ved
canto	*verb 1*	synger
cubo, cubui, cubitum	*verb 1*	liggende
cum	*hyp konj*	når
dexter, -era, -erum	*adj 1 / 2*	højre
dico	*verb 3*	siger
ego	*personligt pronomen*	jeg → *se bøjningen for de personlige pronominer i JH*
echus	!!! gen sing af echo !!!	ekko
esse → sum	*verb*	er – *se bøjningen i Jo Hermann § 2.22*
hic	*adv*	her
haec → hic	*demonstrativt pronomen*	han, hun, denne – *se Jo Hermann § 6.4*
hoc → hic	*demonstrativt pronomen*	han, hun, denne – *se Jo Hermann § 6.4*
ille	*demonstrativt pronomen*	hin, ham der – *se Jo Hermann § 6.4*
in	*præp m abl*	i, på
laneus	*adj 1 / 2*	som er af uld, uldent
latrina	*(f3)*	toilet, latrin, wc
mihi → ego	*pers pron*	jeg → *se bøjningen for de personlige pronominer i JH*
nunc	*adv*	nu
oblitus	*(adj 1 / 2)*	forglemmende, som glemmer
olo	*verb 3*	lugter
pallium	*(n2)*	tæppe
pars [part-]	*(f3)*	del, side
pot-es → pos-sum	*verb*	kan (+ infinitiv) – *se bøjningen i Jo Hermann § 2.23*
prohibeo	*verb 2*	holder tilbage, hæmmer, standser
propius	*adj 1 / 2*	egen
quod	*hyp konj*	at
quod	*hyp konj*	fordi
respondeo	*verb 2*	svarer, svarer igen
ridiculus	*adj 1 / 2*	lattervækkende, sjovt
sedeo, sessi, sessum	*verb 2*	sidder
si	*hyp konj*	hvis
sic ut	*adv + hyp konj*	så at
sinister, -era, -erum	*adj 1 / 2*	venstre
sonitus	*(m4)*	lyd, rungen, tone
sono	*verb 1*	klinger, lyder, runger, toner
sub	*præp + abl*	under
totum	*adv*	helt, aldeles, ganske
vallis [vall-]	*f3*	dal
vere	*adv*	i sandhed, sandelig
vis → volo	*verb*	vil (+ infinitiv) – *se Jo Herman § 2.25*
volo	*verb*	vil
vox	*(f3)*	stemme

2 MINUTTER-SANGEN

(tekst: Gunvor Bjerre, musik: Povl Kjøller, oversættelse: Lene Carlskov)

Tiden er noget mærkeligt noget,
jeg har aldrig helt forstået, hvad den eg'ntlig er for noget.
Jeg kan ikke røre den, jeg kan ikke smage den,
og jeg kan ikke lugte den.
Hvad er den for noget? Jeg ved det ikke.
Timer, dage, uger og år - alt jeg ved, er tiden går.

Tiden er noget underligt noget,
jeg har aldrig helt forstået, hvad den eg'ntlig er for noget.
Er den lilla eller gul? Er den kantet eller rund?
Er den bitter eller sød?
Hvad er den for noget? Jeg ved det ikke.
Men når melodien slutter, ja så' der gået 2 minutter.

CARMEN DOURUM MINUTORUM

(verba: Gunvor Bjerre, musica: Povl Kjøller, convertit in linguam Latinam Lenus Carolus Sylva)

Tempus res notabilis est,

Numquam certe cognovi, quid proprie vere est.

Id non tangere possum, id non sapere potest,

Olefac're non possum.

Quid autem hoc est? Nescio ego.

Horae, dies, menses, anni – modo scio, quod tempus fugit.

Tempus res miranda est

Numquam certe cognovi, quid proprie vere est.

purpureum aut flavum est? Angulatum aut teres?

Dulce aut acerbum est?

Quid autem hoc est? Nescio ego.

Sed cum carmen finietur, fugatum bis erit minutum.

PSITTACUS AMERICANUS

Tekst: Halfdan Rasmussen. Musik: Thorbjørn Egner. Oversættelse: Lene Carlskov

1.
Egomet psittacus Americanus sum,

coactor piscis psittacinus pater,

non loquebar, sed dixit mater mea interdum:

”Fortasse discat dicere, dum fatur.”

Proin canto, evoi, evoi, ïo, ïo,

Si rogat ullus, unde excessi,

Respondeo, evoi, evoi, ïo, ïo

Egomet psittacus Americanus sum

2.
Donec togatus fuï, sylvam colebam,

Dein ab avium captore captus,

Me docebat cantare, quod non ipse audebat,

fui cantor pantomimicus deinde.

Proin canto, evoi, evoi, ïo, ïo,

Si rogat ullus, unde excessi,

Respondeo, evoi, evoi, ïo, ïo

Egomet psittacus Americanus sum

3.
Tum venit nauta aliqui emitque me

viginti quattor assibus prunoque,

et pruno eso ”euhoë” clamans devolavi

Et deinde adveni Cardamomum.

Proin canto, evoi, evoi, ïo, ïo,

Si rogat ullus, unde excessi,

Respondeo, evoi, evoi, ïo, ïo

Egomet psittacus Americanus sum

Gloser til Psittacus Americanus

advenio, -veni, -ventum (verb 4):	kommer til
aliqui, aliquae, aliquod (indef pron):	en eller anden
as [ass-] (m3):	en as, en kobbermønt
audeo, ausus sum (verb 2):	tør, vover
avis [av-] (m3):	fugl
canto (verb 1):	synger
cantor (m3):	sanger
capio, cepi, captum (verb 3):	griber, fanger
captor (m3):	en fanger, en erobrer
clamo (verb 1):	råber
coactor (m3):	en samler, en pakker
colo (verb 3):	bebor, lever i
deinde, dein (adv):	dernæst, siden
devolo (verb 1):	flyver bort
dico (verb 3):	siger
disco didici (verb 3):	lærer • se JH § 13.2.1 om potentialis
doceo (verb 2):	lærer, underviser
donec (adv):	indtil
dum (adv):	mens
edo, edi, esum (verb 3):	spiser
egomet (pers pron):	jeg (med ekstra tryk på!)
excedo, -cessi, -cessum (verb 3):	går ud fra • stammer fra
evoi (interjektion):	fra græsk, et glædesråb
euhoë (interjektion):	hurra!
for (dep verb 1):	snakker
fortasse (adv):	måske
fui -> sum (vb):	er • se JH § 2.22
fuï -> sum (vb):	er • se JH § 2.22

interdum (adv): af og til, ind imellem

iö (interjektion): et begejstringsråb

ipse, ipsa, ipsum (dem pron): selv

loquor, locutus sum (dep verb 3): taler

nauta (m1): sømand

som vedrører pantomime, en folkelig teatergenre med sang og dans

proin (adv): derfor, følgeligt

prunus (m2): blomme

psittacinus (adj 1 & 2): papegøjelig, papegøjeagtig

psittacus (m2): papegøje

quattor (ideclinabelt numeralie): fire

-que (par konj): og

quod (hyp konj): fordi

respondeo (verb 2): svarer

rogo (verb 1): spørger

sylva (f1): skov

togatus (adj 1 & 2): togaklædt

- voksen

tum (adv): da, på det tidspunkt

unde (adv): hvorfra

ullus (indef pron): nogen, noget

viginti quattor (numeralie): fireogtyve

- numeralier er ubøjelige

PSITTACUS PARVUS

Sum parvus psittacus ego,
in ventre mihi est dolor,
dominus enim,
dominus enim
tam est avarus.

Mi pisces dat cotidie,
sed illos nolo et veto!
Mehercle, malo,
mehercle, malo
libum vinum-que ego!

Oversættelse: Lene Carlskov

Gloser til Psittacus Parvus

avarus (adj 1 & 2): nærig
cotidie (adv): dagligt, hver dag
do (vb 1): giver
dolor (m3): smerte
dominus (m2): herre
ego (personligt pronomen): jeg
et (par konj): og
in (præp m abl): i
ille, illa, illud (dem pron): denne, dette
libum (n2): kage
malo (modalverbum): vil hellere
mehercle (interjektion): ved Hercules!
mi = mihi
nolo (modalverbum): vil ikke
parvus (adj 1 & 2): lille
piscis [pisc-] (m3): fisk
psittacus (m2): papegøje
-que (par konj): og
*N.B. –**que** skal oversættes foran det ord, som det sidder fast på*!
sed (par konj): men
tam (adv): i den grad, så
venter [ventr-] (m3): mave

veto, vetui, vetitum (vb 1): nedlægger forbud
vinum (n2): vin

VEM KAN SEGLA

Sine vento quis naviget?
Sine remis quis remiget?
Quis amicum relinquat
Lacrimas non effundens?

Sine vento vela dabo.
Sine remis remigabo.
Te relinquere nequeo
Lacrimas non effundens.

Oversættelse © Septimana Latina Aboeneburgensis 2017

VERIS DULCIS

Veris dulcis in tempore
florenti stat sub arbore
Iuliana cum sorore.
Dulcis amor!
Qui te caret hoc tempore,
fit vilior.

Ecce, florescunt arbores,
lascive canunt volucres,
inde tepescunt virgines.
Dulcis amor!
Qui te caret hoc tempore,
fit vilior.

Ecce, florescunt lilia,
et virgines dant gemina
summo deorum carmina.
Dulcis amor!
Qui te caret hoc tempore,
fit vilior.

Si tenerem, quam cupio,
in nemore sub folio,

osculare cum gaudio!
Dulcis amor!
Qui te caret hoc tempore,
fit vilior.

Gloser til Veris Dulcis

amor (m3): kærlighed
arbor (m3): træ
cano, cecini, cantum (verb 3): synger
carmen (n3): sang
mangler, savner

- Tager objekt i abl

cum (præp + abl): med
begærer, længes efter
gud
do, dedi, datum (verb 1): giver
dulcis [dulc-] (adj, 3): sød
ecce (interjektion): Se! Voila! Halløj!
fio (verb 3): bliver
floreo (verb 2): blomstrer
floresco (verb 3): blomstrer, er i blomst
folium (n2): blad → løvhang, løvtag
gaudium (n2): glæde
geminus (adj 1 & 2): tofold, dobbelt
hic, haec, hoc (dem pron): denne, dette
in (præp + abl): i
inde (adv): af denne årsag
Iuliana (f1): Juliana
lascive (adv): ypperligt, frodigt
lilium (n2): lilje
skov, lund
osculor, osculatus sum osculari (dep vb 1): kysser
si (hyp) hvis

- Om modusbrug i forbindelse med *si*, se JH § 15.14 A-D

soror (f3): søster

sto, steti, statum (verb 1): står
sub (præp + abl): under
summus (adj. 1 & 2) højeste, øverste

- Se JH § 12.9

tempus [tempor-] (n3): tid
teneo; tenui (vb. 2) holder

- Se JH 15.14 C

tepesco, tepui, tepescire (verb 3): bliver varm
ver (n3): forår
vilis (adj 3): ussel, ringer
virgo [virgin-] (f3): jomfru, ung pige
volucer [volucr-] (adj 3): vinget, som har vinger

- Se JH 12.9

Consilia varia magistrīs

forskellige råd om, hvordan man kommer i gang

Efteruddannelse for lærerne

For de fleste af os er det en voldsom udfordring at undervise kommunikativt på latin, simpelt hen fordi de færreste af os er trænede i at tale latin. Som latinlærer bliver man gang på gang udfordret, når en elev (eller en kollega) spørger: "Hvordan siger man … på latin?" Fx "Hvordan siger man 'god weekend' på latin?" Mens man får mumlet noget om, at det havde romerne vist ikke et udtryk for og/eller fremstammet "bonum finem septimanae tibi exopto", opstår følelsen af, at man ikke rigtig *kan* sproget. Det kan føles som en sikrere strategi at insistere på, at latin er noget vi *læser*, langsomt og grundigt og altid med ordbog og grammatik inden for rækkevidde.

Der er imidlertid meget at vinde, også for læsningen, og det er jo det væsentligste, ved at udfordre sig selv og senere sine elever mundtligt. Og det kræver for de fleste af os tid og øvelse, evt. i form af efteruddannelse. Det er der heldigvis gode muligheder for:

- Lyt til videoer på YouTube! Begynd med Satura Lanx og Scorpio Martianus.
- Tag et online kursus på www.scholalatina.it eller en af de andre kursusudbydere. Det kunne man nok få arbejdspladsen til at betale.
- Tag på latinkursus med www.lateinwochen.de. Af et ugekursus at være er det faktisk billigt, og det er set før, at arbejdspladsen har betalt.
- Men vigtigst af alt er måske at finde sammen med ligesindede kolleger i en gruppe af 2-4, hvor man kan prøve sproget af, og hvor der er plads til dumme sig, hakke og stamme og lede efter ordene. *Errando discimus!* Hvis du ikke kan finde nogen på din skole, som har lyst, så find nogle på andre skole, fx gennem de faglige grupper på FB. Man kan jo mødes virtuelt, hvis de fysiske afstande er for store.

Hvordan kommer man i gang med at undervise på latin?

Første år man forsøger sig med kommunikativ latinundervisning, bliver det måske ikke til så meget og kun på det helt elementære niveau i begyndelsen af skoleåret. Men det er vel også OK, og det kan udbygges, efterhånden som selvtilliden og kompetencen udvides.

Brug sproget, når du underviser i sproget. Giv enkelte instrukser på latin, oversæt dem evt. til dansk bagefter. Husk at gøre mange fagter: pege, vise ting, selv udføre handlingen, man nævner på latin.

Vis videoer! Fx Irene Reginis (Satura Lanx) sjove forklaring af præpositioner: www.youtube.com/watch?v=eQrFjNKctDc

Ideal: Sig aldrig noget på dansk, der kan udtrykkes (og forstås!) på latin! Enkelte ord, som eleverne ikke forstår, kan forklares med "Dānicē dīcitur…", "ut nōs dīcimus" eller "vulgō sermōne" og så kommer forklaringen på dansk. Når man har givet instruktionen til en leg på dansk, og eleverne skal op af stolen, siger man fx "Surgite!" og vifter voldsomt med armene, så forstås ordet i konteksten uden oversættelse.

Brug små sætninger som:

praebeam vobis … [jeg vil gerne vise jer …]
tu legas, quaeso - "vær så venlig at læse"
tacēte
audīte
loquiminī inter vōs!

Quod felix faustumque sit!

Index auxiliōrum

Her følger en liste over de tilknyttede materialer, som kan downloades i relation til dette materiale:

1. Navneleg, pdf til udprintning, evt. laminering
2. PowerPoint med sangen *Quārē dormis*
3. PowerPoint *Genus et numerus*.
4. PowerPoint *Dominus et servus*.
5. Insults handout, pdf til udprintning
6. Samtaleøvelser, pdf til udprintning
7. Vendespil om verden, pdf til udprintning
8. Vendespil om verden - udbygning, pdf til udprintning